

MARIA TROJANOWSKA*
(1947–2019)

27 VIII 2019 r. w Lublinie zmarła dr Maria Trojanowska, były pracownik Archiwum Państwowego w Lublinie, w latach 1991–1993 jego dyrektor. Przez wiele lat w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II prowadziła wykłady i ćwiczenia ze studentami specjalizacji archiwalnej.

Urodziła się w Wojciechowie 23 XI 1947 r. Po ukończeniu IV Liceum Ogólnokształcącego w Lublinie i po pomyślnym złożeniu egzaminu maturalnego

---

* Za udostępnienie fotografii śp. Marii Trojanowskiej redakcja składa podziękowanie Pani Alicji Gebert z Archiwum Państwowego w Lublinie.

w 1965 r. podjęła studia historyczne na Uniwersytecie Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie. Pracę magisterską na temat polityki państwa wobec miast za panowania Jana Olbrachta i Aleksandra Jagiellończyka pisała pod kierunkiem prof. Kazimierza Myślińskiego. Stopień magistra uzyskała w 1970 r. W tym samym roku rozpoczęła pracę w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Lublinie. W służbie archiwalnej pracowała do końca swojej aktywności zawodowej. Przeszła wszystkie stopnie kariery zawodowej, poczynając od stanowiska młodszego archiwisty, następnie archiwisty i adiunkta naukowo-badawczego. Od 1978 r. do końca pracy w archiwum w 2004 r. pełniła funkcję kierownika Oddziału Akt Staropolskich, a w latach 1991–1993 była dyrektorem Archiwum Państwowego w Lublinie.

Ukończywszy studia magisterskie rozpoczęła pracę nad dysertacją doktorską zapisując się na seminarium do znakomitego badacza nauk pomocniczych historii prof. Józefa Szymańskiego. Pod jego kierunkiem powstała rozprawa doktorska pt. „Dokument miejski lubelski od XIV do XVIII wieku. Studium dyplomatyczne” oparta przede wszystkim na dokumentach z zasobu Archiwum Państwowego w Lublinie. W tym czasie UMCS nie miał jeszcze praw nadawania stopni doktora z zakresu historii, dlatego też obrona pracy i egzamin doktorski zostały przeprowadzone w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Stopień doktora Maria Trojanowska uzyskała 5 VI 1975 r.

Już w 1974 r. związała się z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim, na którym od roku akademickiego 1974/75 rozpoczęła działalność specjalizacja archiwalna. Jej twórcą był prof. Władysław Rostocki, znany historyk ustroju i administracji, wcześniej kustosz w Archiwum Głównym Akt Dawnych, pracownik Uniwersytetu Warszawskiego i Instytutu Historii PAN, a od 1966 r. profesor w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Najprawdopodobniej z rekomendacji prof. Józefa Szymańskiego, promotora doktoratu Marii Trojanowskiej, pracownika UMCS, ale dobrze znającego środowisko historyków KUL, jako jego absolwent i wcześniej pracownik, podjęła zlecone zajęcia ze studentami. Pozostawała pracownikiem etatowym Archiwum Państwowego w Lublinie, jednak pod naciskiem jego ówczesnego dyrektora, nie wyrażającego zgody na pracę na KUL, w 1978 r. przerwała zajęcia na uczelni. Dopiero po przemianach sierpniowych z 1980 r. mogła podjąć zajęcia ze studentami. 1 X 1981 r. doktor Maria Trojanowska ponownie została zatrudniona w KUL, tym razem na stałe, obejmując stanowisko adiunkta przy Katedrze Historii Ustroju i Administracji Polski, którą kierował wówczas wspomniany prof. Rostocki. Dała się poznać jako dobry i ceniony dydaktyk, wychowawca wielu roczników archiwistów, których wprowadzała w tajniki archiwistyki poprzez ćwiczenia i wykłady z teorii i metodyki archiwalnej czy też z rozwoju form kancelaryjnych. Była bardzo lubiana przez studentów. Do każdego z nich podchodziła z życzliwością i serdecznością. Bardzo dobrze układała się Jej współpraca ze Stanisławem Olczakiem, kierownikiem Archiwum Uniwersyteckiego, potem następcą prof. Rostockiego na Katedrze Historii Ustroju i Administracji Polski.

Pracę naukowo-dydaktyczną trudno było pogodzić z etatem w Archiwum Państwowym, dlatego w 1986 r. zdecydowała o przejściu na stanowisko dydaktyczne starszego wykładowcy. 1 X 1987 r. objęła po Stanisławie Olczaku funkcję kierownika Archiwum Uniwersyteckiego KUL. Jednocześnie rozwijała się Jej kariera w Archiwum Państwowym. Z dniem 1 II 1991 r., po wygranym konkursie,

została powołana na dyrektora Archiwum Państwowego w Lublinie. Funkcję tę pełniła do 1993 r. Dalej jednak prowadziła zajęcia dydaktyczne ze studentami archiwistyki na KUL, choć musiała zrezygnować z części etatu starszego wykładowcy. Warto zaznaczyć, że Maria Trojanowska pełniła funkcję opiekuna praktyk studenckich organizowanych w lubelskim Archiwum, co było niezwykle korzystne dla studentów KUL odbywających pierwsze praktyki zawodowe pod kierunkiem tak znakomitego praktyka. To pod jej kierunkiem młodzi adepci archiwistyki zdobywali pierwsze doświadczenia w pracy archiwalnej. W 2004 r. przeszła na emeryturę w Archiwum Państwowym, ale z uniwersytetem katolickim była związana do września 2007 r. Ostatnie wykłady i ćwiczenia prowadziła w roku akademickim 2006/07.

Była niezwykle oddana swojej pracy, tak w Archiwum Państwowym, jak też w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Symptomatyczny i warty podkreślenia jest fakt, że w trudnych dla uniwersytetu latach siedemdziesiątych XX w. Maria Trojanowska była gotowa zrezygnować z wynagrodzenia za prowadzenie zleconych zajęć dydaktycznych na Wydziale Nauk Humanistycznych w roku akademickim 1975/76. Jej studenci i uczniowie zapamiętali ją, jako osobę bardzo przyjazną i życzliwą, promieniującą serdecznością i dobrocią. Te cechy charakteru powodowały, że była bardzo lubiana przez współpracowników i studentów. Ci ostatni cenili ją zwłaszcza za sprawiedliwą ocenę ich umiejętności, kompetentne przekazywanie wiedzy nie tylko teoretycznej, ale także praktycznej.

W pracy naukowej podejmowała przede wszystkim problematykę dotyczącą okresu przedrozbiorowego. Szczególnie bliska była dla niej tematyka kancelarii miejskich i miejskiej sfragistyki. Opracowywała inwentarze dokumentów i katalogi pieczęci miejskich Lublina oraz przewodniki archiwalne po zasobie Archiwum Państwowego w Lublinie. W dorobku publikacyjnym Marii Trojanowskiej do najważniejszych prac należy zaliczyć monografię *Dokument miejski lubelski od XIV do XVIII wieku. Studium dyplomatyczne* (Warszawa-Łódź 1977), będąca opublikowaną wersją rozprawy doktorskiej, a także szereg wydawnictw źródłowych i pomocy archiwalnych. Należały do nich: *Katalog pieczęci miasta Lublina od roku 1317 do roku 1811* (cz. 1–2, Lublin-Warszawa 1974), *Inwentarz archiwum miasta Lublina 1465–1810* (Lublin 1996), *Katalog dokumentów miasta Lublina, jego jurydyk, cechów, kościołów i klasztorów 1317–1792* (Lublin 1996), *Katalog dokumentów różnej proveniencji: miast, wsi, cechów, parafii, klasztorów i osób prywatnych 1397–1794* (Lublin 1998) oraz *Chelmski Konsystorz Greckokatolicki [1525] 1596–1875 [1905]. Inwentarz analityczny archiwum* (Lublin 2003). Dzięki Jej uporowi, konsekwencji i gorliwości Archiwum Państwowe w Lublinie wzbogaciło się o opracowany i wydany drukiem przewodnik archiwalny po swoim bogatym zasobie (*Archiwum Państwowe w Lublinie i jego oddziały w Chełmie, Kraśniku i Radzynie Podlaskim: przewodnik po zasobie archiwalnym*, t. 1, oprac. zbiorowe pod red. Franciszka Cieślaka i Marii Trojanowskiej, Lublin 1997).

Wieloletnia praca w dziedzinie archiwistyki, postawa zawodowa i dokonania naukowe przyczyniły się do uhonorowania działalności Marii Trojanowskiej Brązowym Krzyżem Zasługi (1978), a następnie Złotym Krzyżem Zasługi (2004). Została też odznaczona Medalem „Za Zasługi Dla Archiwistyki” (1979), a w rok przed śmiercią zaszczytnym Medalem 700-lecia Miasta Lublina (2018).

Śmierć Doktor Marii Trojanowskiej pod koniec sierpnia 2019 r. zaskoczyła wszystkich, którzy ją znali. Pozostanie jednak w naszej pamięci i naszych

sercach na zawsze. Msza pogrzebowa została odprawiona w kościele parafialnym w Jej rodzinnej miejscowości w Wojciechowie 29 VIII 2019 r. Tam też spoczęła na cmentarzu parafialnym żegnana przez liczne grono przyjaciół, współpracowników z Archiwum Państwowego w Lublinie i Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II.

Tomasz Nowicki
(Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Lublin)
<https://orcid.org/0000-0003-1185-9358>